

Bachelor Thesis

De Samenhang tussen Controlerend Opvoedgedrag van Ouders en de Sociale Competentie van Kleuters, en Sekseverschillen van Ouders hierin.

Studenten: Wietske Voortman (5625025)
 Yara Breddels (3978583)
 Sanne Leijssenaar (5623162)
 Simone van Hedel (5625335)

Groep: 5B

Docent: Kirsten Buist

Inleverdatum: 08-06-2015

Abstract

Aim. This study examined the relationship between controlling parenting behavior and social competence of children at school entry and potential moderating effects of parent gender. Controlling parenting behavior includes positive discipline (induction and positive reinforcement), negative control and psychological control. **Method.** Parents (n=391) with one child in the age of 4-6 years and at least one other child participated in this study. Data was acquired using the parenting (CECPAQ) and social competence (CSBE-30) questionnaires which were filled in online by both parents. A multiple regression analysis and Fisher's z-analysis were conducted in order to answer the research questions. **Results.** Results indicate that social competence of children correlates significantly with induction and positive reinforcement of mothers and induction of fathers. A significant relationship between negative control of father and social competence of children was found, but no significant relationship between positive reinforcement of father, negative control of mother and psychological control of both parents. There were no gender differences for any of the aspects of controlling parenting behavior in relation to social competence of children. **Conclusion.** Some, but not all aspects of controlling parenting behavior influence social competence of children at school entry. Future research should include the child's perspective and objective measurements as observations to gain a more comprehensive assessment of parenting. Also, longitudinal research would contribute to better understanding of influence of parenting behavior on development of social competence over time.

Keywords: *Controlling Parenting Behavior, Social Competence, 4-6-year-old Children, Parental Differences.*

Inleiding

Opvoedgedrag kan per gezin verschillen en heeft invloed op de sociale ontwikkeling van het kind (Chaplin, Cole, & Zahn-Waxler, 2005; Conrade & Ho, 2001; Kakiyama, Tilton-Weaver, Kerr, & Stattin, 2010). Binnen opvoedgedrag wordt onderscheid gemaakt tussen diverse deelaspecten, namelijk stimuleren, warmte en controle (Verhoeven, Van Baar, Deković, & Bodden, 2010a). In dit onderzoek wordt ingegaan op het opvoedingsaspect controle.

Ouderlijke controle is het gedrag van de ouders ten opzichte van het kind, met de intentie het gedrag van het kind te vormen zoals wenselijk is (Kim & Wilcox, 2014; Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns, Peetsma, & Wittenboer, 2008). Het omvat gedragingen als; toezicht, het stellen van grenzen en het handhaven van regels. Ouderlijke controle kan onderscheiden worden in drie vormen: positieve discipline, negatieve controle en psychologische controle (Verhoeven et al., 2010a; Verhoeven, Junger, van Aken, Deković, & van Aken 2010b). Veel onderzoek naar ouderlijke controle richt zich op ouderlijke controle in relatie tot probleemgedrag. Hoewel kennis naar de

relatie tussen ouderlijke controle en probleemgedrag een belangrijke bijdrage kan leveren in de pedagogische praktijk, geeft deze focus op probleemgedrag een onvolledig beeld van de effecten van opvoedgedrag op het dagelijks functioneren van kinderen. Om een vollediger beeld te krijgen zou onderzoek zich tevens moeten richten op de effecten van controlerend opvoedgedrag op competenties van kinderen, bijvoorbeeld sociale competentie (Anthony et al., 2005; Blandon, Calkins, & Keane, 2010; Knafo & Plomin, 2006).

Sociale competentie is het vermogen om met voldoende inzichten en vaardigheden te handelen in sociale situaties en doelen in de sociale context te bereiken (McCabe & Altamura, 2011). Het bestaat uit de aspecten sociale kennis, sociale houding en sociale vaardigheden (Larson, Whitton, Hauser, & Allen, 2007; Recchia & Howe, 2009). Bij sociaal competent handelen is er sprake van integratie van het kennis-, houdings- en vaardigheidsaspect (Walraven, Oomen, Klein, & Appelhof, 2006). De kleuterleeftijd is een cruciale periode voor de ontwikkeling van sociale competenties (Anthony et al., 2005; Denham et al., 2003; Johnson, Ironsmith, Snow, & Poteat, 2000; Lindsey & Colwell, 2003; Rimm-Kaufman & Pianta, 2000). Als kleuters onvoldoende sociale competenties ontwikkelen, ondervinden zij vaker moeilijkheden in aanpassingen op school, thuis en met vrienden (McCabe & Altamura, 2011; Stright, Gallagher, & Kelley, 2008). Daarnaast kan een optimale sociale ontwikkeling een positieve invloed hebben op academisch succes en de psychologische gezondheid op latere leeftijd (Campbell, 2006; Johnson et al., 2000).

Om deze reden zal in dit onderzoek de volgende onderzoeksvraag centraal staan: *In welke mate is er een samenhang tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie bij kleuters?* De variabele sekse van ouders zal hierbij meegenomen worden als mogelijke modererende factor.

Positieve discipline en sociale competentie¹

De eerste opvoedstrategie van ouderlijke controle, namelijk positieve disciplinerende, kenmerkt zich door het uitleg geven bij onwenselijk gedrag (inductie) en bekrachtiging van positief gedrag (Kiff, Lengua, & Zalewski, 2011; Verhoeven, van Aken, & van Aken, 2007). Positieve discipline lijkt samen te hangen met sociale competentie. In een studie van Knafo en Plomin (2006) onder tweelingen van 3 tot 7 jaar komt bijvoorbeeld naar voren dat het gebruik van positief disciplinerende technieken door de ouder positief samenhangt met prosociaal gedrag bij kinderen. Prosociaal gedrag is gedrag dat gericht is op een ander, met de bedoeling een ander bij te staan. Om prosociaal gedrag te kunnen vertonen dienen kleuters sociale competenties te bezitten (Penner, Dovidio, Piliavin, & Schroeder, 2005). Kortom, positieve discipline lijkt positief samen te hangen met sociale competentie.

¹ Simone van Hedel

Het eerste aspect van positieve disciplineren, inductie, richt zich met name op cognitief/affectief pro sociaal gedrag (Ramaswamy & Bergin, 2009). De invloed van inductie op de sociale competentie van kleuters wordt bevestigd in de socialisatietheorie van Hoffman (2000). Deze theorie beschrijft dat een kind meer pro sociaal gedrag ontwikkelt als de gevolgen van zijn gedrag voor een ander worden benadrukt (Hoffman, 2000). De invloed van inductie op de sociale competentie wordt bevestigd in een meta-analyse van Paulussen-Hoogeboom, Stams, Hermanns en Peetsma (2007), waarin naar voren komt dat kinderen die gedisciplineerd zijn middels inductie meer kans hebben om pro sociaal, empathisch en vriendelijk gedrag te vertonen. Ook een studie onder leerkrachten laat zien dat inductie een positieve invloed heeft op diverse vormen van pro sociaal gedrag, waaronder genegenheid en samenwerking (Ramaswamy & Bergin, 2009). Gezien de overlap tussen pro sociaal gedrag en sociale competentie lijkt inductie dus positief samen te hangen met sociale competentie.

Het tweede aspect van positieve disciplineren, bekrachtiging van positief gedrag, richt zich voornamelijk op gedragsmatige veranderingen (Ramaswamy & Bergin, 2009). Dit aspect sluit aan bij de behavioristische visie, waarin beschreven wordt dat kinderen leren doordat bepaald gedrag dat ze vertonen positieve gevolgen heeft (Malone & Cruchon, 2001; Verhoeven et al., 2007). Wanneer een leerkracht een kleuter complimenteert voor het helpen van een ander kind, leert de kleuter dat het helpen van een ander loont. Hierdoor zal de kleuter uitgenodigd worden pro sociaal gedrag te laten zien (Ramaswamy & Bergin, 2009). Ook hier zou dus verwacht kunnen worden dat bekrachtiging van positief gedrag samenhangt met sociale competentie.

Naar het specifieke verband tussen inductie en bekrachtiging enerzijds en sociale competentie anderzijds is nog beperkt onderzoek verricht. In het huidige onderzoek zal dit daarom worden onderzocht.

Negatieve controle en sociale competentie²

Een ander aspect van ouderlijke controle, namelijk negatieve controle, wordt omschreven als een strenge en harde opvoedingsstijl, die door het dreigen met of gebruik van verbaal en/of fysiek geweld wordt gekenmerkt (Wissink, Deković, & Meijer, 2006). Voorbeelden van hoe ouders deze manier van controle uitoefenen zijn boos worden, stem verheffen en een corrigerende tik geven (Verhoeven et al., 2010b).

Er is in beperkte mate recent onderzoek verricht dat specifiek ingaat op het concept negatieve controle volgens bovenstaande definitie. Wel is er onderzoek verricht naar een onderdeel van negatieve controle, namelijk het op een 'niet mishandelende' manier van fysiek straffen. Hiermee wordt bedoeld dat ouders gebruik maken van fysiek straffen met de intentie het kind pijn te laten ervaren (zonder verwondingen). Het doel hiervan is het corrigeren of controleren van het gedrag van het kind (Douglas & Straus,

² Wietske Voortman

2006; Verhoeven et al., 2007). Zo komt in een onderzoek van Scott, Lewsey, Thompson en Wilson (2014) naar voren dat fysiek straffen in de eerste twee levensjaren een risicofactor vormt voor het ontstaan van emotionele en gedragsproblemen bij kleuters. Uit een van de weinige onderzoeken naar het verband tussen fysiek straffen en sociale competentie blijkt dat fysiek straffen een negatief effect kan hebben op de sociale competentie van kinderen. In dit onderzoek is beschreven dat een toename in het fysiek straffen van ouders kan zorgen voor een afname in de score op de sociale competentie (Ölçer & Aytar, 2014). Bovenstaande onderzoeken lijken erop te wijzen dat kinderen die meer fysiek gestraft worden een lagere sociale competentie hebben.

Zoals beschreven is er wel onderzoek verricht naar het fysiek straffen, maar dit is slechts een onderdeel van negatieve controle. Noemenswaardig is ook dat maar één onderzoek het verband tussen fysiek straffen en sociale competentie expliciet weergeeft. Over andere deelonderwerpen zoals verbaal geweld en boos worden en negatieve controle in relatie tot sociale competentie is nauwelijks onderzoek bekend. Dit zal in de huidige thesis daarom onderzocht worden. Verwacht kan worden dat negatieve controle, waarvan fysiek straffen een onderdeel is, negatief samenhangt met sociale competentie.

Psychologische controle en sociale competentie³

Het laatste aspect van ouderlijke controle, psychologische controle, omvat gedragingen van ouders als; schuldinductie, uiten van harde kritiek, wegnemen of onthouden van liefde en begrenzen van onafhankelijke expressie van het kind (Silk, Morris, Kanaya, & Steinberg, 2003). Onderzoek naar het verband tussen psychologische controle van ouders en de ontwikkeling van kinderen is voornamelijk gericht op probleemgedrag als uitkomst. Uit deze onderzoeken blijkt dat psychologische controle van ouders zowel internaliserend (Albrecht, Galambos, & Jansson, 2007; Bean, Bush, McKenry, & Wilson, 2003; Nanda, Kotchick, & Grover, 2011; Soenens, Vansteenkiste, Goossens, Duriez, & Niemiec, 2008; Soenens, Vansteenkiste, Luyten, Duriez, & Goossens, 2005) als externaliserend probleemgedrag tot gevolg kan hebben (Albrecht et al., 2007; Gaertner, Rathert, Fite, Vitulano, Wynn, & Harber, 2010; Loukas, Paulos, & Robinson, 2005; Murray, Dwyer, Rubin, Knighton-Wisor, & Booth-LaForce, 2014; Nelson & Crick, 2002; Soenens et al., 2008).

Naast een effect op probleemgedrag kan psychologische controle ook invloed hebben op sociale relaties van kinderen. Relationele agressie veroorzaakt door psychologische controle kan volgens Soenens en collega's (2008) namelijk een negatief effect hebben op de kwaliteit van relaties met leeftijdgenoten. In een onderzoek van Karavasilis, Doyle en Markiewicz (2003) is aan kinderen gevraagd de mate van sociale steun van leeftijdgenoten te rapporteren. Kinderen van psychologisch controlerende ouders rapporteerden lagere waarden dan kinderen van niet-psychologisch controlerende

³ Yara Breddels

ouders. Daarnaast blijkt dat psychologische controle van ouders bezitterig en controlerend gedrag in vriendschapsrelaties van kinderen tot gevolg kan hebben (Tuggle, Kerpelman, & Pittman, 2014). Negatieve relaties met leeftijdgenoten zouden dus samen kunnen hangen met een lagere sociale competentie.

Hoewel er dus aanwijzingen zijn voor een verband tussen psychologische controle en sociale relaties en competenties, is onderzoek naar dit verband nog schaars. Wat tevens opgemerkt dient te worden, is dat vrijwel al het bestaande onderzoek naar psychologische controle zich richt op (pre-)adolescenten. In de huidige thesis zal daarom het verband tussen psychologische controle en sociale competentie van kleuters worden onderzocht. Gezien de resultaten op het gebied van relaties met leeftijdgenoten zou verwacht kunnen worden dat psychologische controle negatief samenhangt met sociale competentie.

Moderatie door sekse ouder⁴

Opvoedgedrag kan per gezin verschillen en wordt beïnvloed door ouderfactoren zoals persoonlijke kenmerken en sekse (Chaplin et al., 2005; Kowal, Krull, & Kramer, 2004; Someya, Uehara, Kadowaki, Tang, & Takahashi, 2000). Diverse onderzoeken tonen bijvoorbeeld aan dat er verschillen zijn in opvoedgedrag van vaders en moeders. Zo komt naar voren dat moeders meer autoritatief zijn, sneller uitleggen wat de reden is voor bepaalde regels, meer inspelen op gevoelens en vaker mogelijke gevolgen van acties met hun kind bespreken. Daarentegen zijn vaders veeleisender (Conrade & Ho, 2001; Darling & Steinberg (1993); Knight et al., 2000; McKinney & Renk, 2007; Simons & Conger, 2007). Tevens zijn er verschillen waarneembaar met betrekking tot het sociaal-emotionele aspect van de opvoeding. Zo blijkt dat moeders, in vergelijking met vaders, meer aandacht besteden aan gevoelens en ervaringen van hun kind (Conrade & Ho, 2001).

Ondanks de verschillen in opvoedgedrag van vader en moeder, is er nog weinig onderzoek verricht naar sekseverschillen in het opvoedingsaspect ouderlijke controle. Wel blijkt uit een verouderd onderzoek van Seydlitz (1991) dat vaders meer controle uitoefenen dan moeders. Behalve dat er een gebrek is aan recent onderzoek naar sekseverschillen in het aspect ouderlijke controle, is er ook weinig onderzoek bekend naar sekseverschillen in het verband tussen ouderlijke controle en sociale competentie.

Aan de hand van de hiervoor beschreven onderzoeken is duidelijk geworden dat er nog nauwelijks onderzoek is gedaan naar het verband tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie van kleuters. In het huidige onderzoek zal geprobeerd worden om deze beperkte kennis aan te vullen. Bovendien zal gekeken worden in hoeverre controlerend opvoedgedrag van vader en moeder een modererend effect heeft op de sociale competentie van kleuters. Onderzoeken naar controlerend

⁴ Sanne Leijssenaar

opvoedgedrag nemen namelijk de moderator van sekse vaak niet mee. Traditioneel gezien is er veel onderzoek verricht naar opvoeding van moeder, omdat de moeder de belangrijkste rol in de opvoeding vervuld. Tegenwoordig vervullen vaders een steeds grotere rol in de opvoeding en worden zij erkend als opvoeders die een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling van het kind (Bronte-Tinkew, Moore, & Carrano, 2006; Lewis & Lamb, 2003; Risch, Jodl, & Eccles, 2004).

Onderzoeksvragen en hypothesen

Op basis van bovenstaande literatuur zijn diverse deelvragen gesteld. De eerste deelvraag luidt: *In welke mate hangt de positieve discipline van ouders samen met de sociale competentie van kleuters?* Er wordt verwacht dat positieve discipline van ouders een positief effect heeft op de sociale competentie van kleuters. De tweede deelvraag luidt: *In welke mate hangt negatieve controle van ouders samen met de sociale competentie van kleuters?* Hierbij wordt verwacht dat negatieve controle van ouders een negatief effect heeft op de sociale competentie van kleuters. De derde deelvraag is: *In welke mate hangt psychologische controle van ouders samen met de sociale competentie van kleuters?* Er wordt een negatief effect vermoed van psychologische controle van ouders op de sociale competentie van kleuters. De laatste deelvraag is: *In welke mate wordt het verband tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie van kleuters gemodereerd door sekse van de ouder?* Gezien het feit dat er nog nauwelijks kennis is over het mogelijke modererende effect van sekse van de ouder op het verband tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie van kleuters is hierover geen hypothese te formuleren.

Methode

Steekproef, procedure en design

De steekproef in dit onderzoek bestaat uit getrouwde of samenwonende ouderparen met één kind in de leeftijd van 4 tot 6 jaar en ten minste één ander kind. De onderzoeksgroep bestaat uit ouderparen ($n= 393$). De gemiddelde leeftijd van de moeders is 35.7 jaar, ($SD=4,33$) met een range van 23 tot 48 jaar. De gemiddelde leeftijd van de vaders is 38.1 jaar ($SD=4,69$) met een range van 27 tot 51 jaar. 66,7% van de moeders en 61,3% van de vaders geeft aan dat moeder de grootste opvoedrol vervuld in het gezin. De ouderparen hebben de vragenlijsten ingevuld over één van hun kleuters. Deze kleuters, waarvan 195 jongens en 198 meisjes, hebben een gemiddelde leeftijd van 4.7 jaar ($SD=0,87$).

Het huidig onderzoek is een cross-sectioneel survey onderzoek waarbij in 2015 data verzameld is bij de respondenten. De respondenten zijn op diverse manieren geworven, namelijk via scholen, naschoolse opvang of uit de kenniskring van de onderzoekers. Het selecteren van respondenten is uitgevoerd middels een

gemakssteekproef. Vervolgens is de gemakssteekproef uitgebreid middels de sneeuwbal methode. Aan respondenten en/of leerkrachten is gevraagd of zij meer respondenten kenden die deel konden nemen aan het onderzoek. Daarnaast hebben de respondenten de vragenlijsten ingevuld op basis van beschikbaarheid (Neuman, 2014). Voordat ouders benaderd zijn voor het onderzoek is eerst toestemming gevraagd aan de verantwoordelijke medewerkers van scholen en kinderdagverblijven. Na het verkrijgen van de toestemming is een brief uitgedeeld aan de ouders met een korte beschrijving over het onderzoek. Op de brief werd een persoonlijke code aangegeven waarmee de ouders konden inloggen en gekoppeld werden aan de betreffende kleuter, zonder dat daarbij de anonimiteit van de respondenten werd aangetast. Ouders hebben digitaal de vragenlijst in de thuissituatie ingevuld. Als beide ouders de vragenlijsten invulden maakten zij kans op een Intertoys-giftcard, waarvan er een aantal onder de deelnemers werden verloot.

Meetinstrumenten

Opvoedgedrag. Het opvoedgedrag van de ouders is gemeten met de Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ; Verhoeven et al., 2010a). De CECPAQ bestaat uit 45 items en is door beide ouders van de kleuter ingevuld. De CECPAQ meet de diverse aspecten van het opvoedgedrag van de ouders aan de hand van drie verschillende schalen. Deze drie hoofdschalen zijn: warmte/ondersteuning, controle en stimuleren. Voor het huidige onderzoek worden de volgende drie schalen van de hoofdschaal controle gebruikt: positieve discipline, negatieve controle en psychologische controle gebruikt. Elke schaal beslaat 5 items. De items bestaan uit stellingen waarop de ouders antwoord geven aan de hand van een 6-punts Likert-schaal. De antwoordcategorieën zijn: 1. *nooit*, 2. *bijna nooit/zelden*, 3. *soms wel/soms niet*, 4. *regelmatig*, 5. *vaak* of 6. *altijd/iedere dag*. Een voorbeelditem uit de schaal positieve discipline is: 'Ik leg mijn kind uit waarom bepaalde regels gevolgd moeten worden'. Een voorbeelditem uit de schaal negatieve discipline is: 'Als mijn kind ongehoorzaam is, word ik boos en verhef ik mijn stem'. 'Als mijn kind niet aan mijn verwachtingen voldoet, zeg ik dat hij/zij zich moet schamen', is een voorbeelditem uit de schaal psychologische controle. Een hoge score op de schaal controle geeft een hoge mate van controle aan, een lage score geeft een lage mate van controle aan. Voor de schaal positieve discipline is de Cronbach's alfa voor de moeders .70 en voor de vaders .77. Het eerste aspect van positieve discipline, namelijk inductie, heeft een Cronbach's alfa van .78 voor moeders en .80 voor vaders. Het tweede aspect van positieve discipline, namelijk bekrachtiging, heeft een Cronbach's alfa van .43 voor moeders en .60 voor vaders. Voor de schaal negatieve controle is de Cronbach's alfa voor de moeders .45 en voor de vaders .73. Voor de schaal psychologische controle is de Cronbach's alfa voor de moeders .76 en voor de vaders .77. De betrouwbaarheid van

alle schalen voor zowel de moeders als de vaders als voldoende of goed worden beoordeeld (COTAN, 2009).

Sociale competentie. De tweede vragenlijst is de Social Competence and Behavior Evaluation-30-parent (SCBE-30; LaFreniere & Dumas, 1996; Kotler & McMahon, 2002). De SCBE-30 bestaat uit tien items en is door beide ouders ingevuld. De SCBE-30 meet de sociale competentie van het kind vanuit het perspectief van de ouder. De items bestaan uit stellingen waarop de ouders antwoord geven aan de hand van een 6-punts Likert-schaal. De antwoordcategorieën zijn: 1. *nooit*, 2. *zelden*, 3. *soms*, 4. *regelmatig*, 5. *vaak* of 6. *altijd*. Een voorbeelditem uit de vragenlijst is: 'Mijn kind: troost of helpt anderen'. Een hoge score op deze vragenlijst impliceert een hoge sociale competentie van het kind.

Om resultaten eenvoudiger te kunnen interpreteren is er voor gekozen om scores van vader en moeder op sociale competentie van hun kind samen te voegen. Alvorens dit uit te voeren is middels een gepaarde t-toets gecontroleerd of de scores van vader en moeder geen significante verschillen laten zien met betrekking tot de sociale competentie van kleuters. Uit deze analyse bleek inderdaad dat deze scores niet significant van elkaar verschillen. Ook is een correlatie-toets uitgevoerd om te controleren of de scores van vader en moeder significant samenhangen. Uit de analyse kwam naar voren dat dit het geval was. Hierdoor was het mogelijk om één schaal sociale competentie vader-moeder mee te nemen in de analyse. De Cronbach's alfa voor deze schaal is .85. De betrouwbaarheid kan als goed worden beoordeeld (COTAN, 2009).

Resultaten

Om de invloed van controlerend opvoedgedrag van ouders op de sociale competentie van kleuters te onderzoeken is er één multiële regressie analyse uitgevoerd waarvan de resultaten zijn weergegeven in Tabel 1. Er is gekozen voor een multiple regressie analyse, omdat de diverse aspecten van controlerend opvoedgedrag met elkaar samenhangen.

Voorafgaand aan de multiële regressie analyse is gecontroleerd of er voldaan is aan de assumpties normaliteit, multicollineariteit, lineariteit en homoscedasticiteit. Aan deze assumpties is voldaan. Er waren wel diverse uitschieters, maar bij een grote steekproefomvang is dit niet ongebruikelijk. Om deze reden is gekozen om de uitschieters niet uit de analyse te halen.

Na het uitvoeren van de multiële regressie analyse is tevens een Fisher's z-toets uitgevoerd om te controleren of de correlaties van vader en moeder significant van elkaar verschillen.

Tabel 1

Multipele Regressie Analyse Controlerend Opvoedingsgedrag en Sociale Competentie

	Sociale competentie			R^2
	B	$SE B$	β	
Controlerend Opvoedgedrag				.19
Inductie moeder	.08	.03	.12**	
Inductie vader	.14	.03	.22***	
Bekrachtiging moeder	.08	.03	.12*	
Bekrachtiging vader	.06	.03	.10	
Negatieve controle moeder	-.02	.06	-.02	
Negatieve controle vader	-.13	.05	-.15**	
Psychologische controle moeder	-.05	.04	-.07	
Psychologische controle vader	.03	.04	.04	

*Noot: n = 391 , F sociale competentie (8,382) = 11.11***.*

p < .05, **p < .01, *p < .001*

Positieve discipline

De eerste onderzoeksvraag luidt: *In welke mate hangt positieve discipline van ouders samen met de sociale competentie van kleuters?* Voor het beantwoorden van bovenstaande onderzoeksvraag is positieve discipline in de multipele regressie analyse verdeeld in twee aspecten, namelijk inductie en bekrachtiging.

Uit de multipele regressie analyse (zie Tabel 1) is gebleken dat inductie een significant positieve invloed heeft op sociale competentie van kleuters (moeder: $\beta = .12$, $p < .05$; vader: $\beta = .22$, $p < .001$). Dit betekent, volgens verwachting, dat het geven van uitleg bij ongewenst gedrag door vader en/of moeder samenhangt met een betere sociale competentie van kleuter.

Daarnaast is, zoals verwacht, gebleken dat wanneer moeder het positieve gedrag van haar kind bekrachtigt dit een significante positieve invloed heeft op de sociale competentie van de kleuter ($\beta = .12$, $p < .05$). Bekrachtiging van vader heeft, tegen verwachting in, geen significante samenhang met de sociale competentie van kleuters ($\beta = .10$, $p > .05$).

Concluderend heeft positieve discipline (inductie en bekrachtiging) van moeder een significant positieve samenhang met de sociale competentie van kleuters. Bij vader geldt dit alleen voor inductie.

Negatieve controle

De tweede onderzoeksvraag luidt: *In welke mate hangt negatieve controle van ouders samen met de sociale competentie van kleuters?* Uit de resultaten van de multipele regressie analyse (zie Tabel 1) is gebleken dat er een significante negatieve

invloed is gevonden van de negatieve controle van vader op sociale competentie van de kleuter ($\beta = -.15, p < .01$). Dit betekent dat een strenge en harde opvoedingsstijl van vader samenhangt met een lagere sociale competentie van kleuters. Er is echter geen significant effect gevonden van negatieve controle van moeder op sociale competentie van kleuters ($\beta = -.02, p > .05$)

Psychologische controle

De derde onderzoeksvraag luidt: *In welke mate hangt psychologische controle samen met de sociale competentie van kleuters?* Uit de multiële regressie analyse (zie Tabel 1) is gebleken dat er geen significant samenhang bestaat tussen zowel de psychologische controle van moeders ($\beta = -.07, p > .05$) als de psychologische controle van vaders ($\beta = .04, p > .05$) en de sociale competentie van kleuters. Dit betekent dat psychologisch controlerende gedragingen als schuld inductie, het uiten van harde kritiek, het wegnemen of onthouden van liefde en het begrenzen van onafhankelijke expressie van het kind geen aangetoonde invloed hebben op de sociale competentie van kleuters.

Concluderend is uit de multiële regressie analyse gebleken dat de volgende aspecten van controlerend opvoedgedrag een significante positieve invloed hebben op de sociale competentie van kleuters: inductie van zowel vader als moeder en bekrachtiging van moeder. Daarnaast heeft negatieve controle van vader een significante negatieve invloed op de sociale competentie van kleuters.

Het model met de diverse vormen van controlerend opvoedgedrag, namelijk positieve discipline, psychologische controle en negatieve controle blijkt in totaal 19% van de totale variantie van sociale competentie te verklaren ($R^2 = .19$).

Moderatie door sekse ouder

Er is gebruik gemaakt van de correlatie-toets en vervolgens de Fisher's z-toets om antwoord te krijgen op de vierde onderzoeksvraag: *In welke mate wordt het verband tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie van kleuters gemodereerd door sekse van de ouder?* Voor vaders en moeders apart zijn Pearsons correlaties berekend tussen positieve discipline, negatieve controle en psychologische controle enerzijds en sociale competentie van kleuters anderzijds. Vervolgens zijn deze correlaties gebruikt in de Fisher's z-toets, waarbij per onderscheiden vorm van controlerend opvoedgedrag de correlatie van moeder en vader is ingevoerd. Uit deze toets zijn z-scores en p-waarden naar voren gekomen waaruit afgelezen is of de twee correlaties van vader en moeder significant van elkaar verschillen. De resultaten van de correlatie-toets en Fishers' z-toets zijn weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2

Resultaten Correlatietoets. Correlaties tussen Opvoedgedrag en Sociale Competentie van Kleuters.

	Vaders (n= 391)	Moeders (n=391)	Fisher's z- toets
	R	R	z
Opvoedgedrag			
Positieve discipline	.35***	.29***	0.89
Negatieve controle	-.18***	-.14**	0.59
Psychologische controle	-.16**	-.13**	0.43

Noot. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Uit de resultaten is naar voren gekomen dat de correlaties niet significant van elkaar verschillen voor zowel positieve discipline van vader en moeder ($z = 0.89$, $p > .05$), negatieve controle van vader en moeder ($z = 0.59$, $p > .05$) en psychologische controle van vader en moeder ($z = 0.43$, $p > .05$). Dit betekent dat de verbanden tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie van kleuters niet verschillen voor vaders en moeders. Sekse van de ouder is dus geen significante moderator in het verband tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie van kleuters.

Discussie

In dit onderzoek is getracht antwoord te geven op de vraag in hoeverre de diverse aspecten van controlerend opvoedgedrag van ouders invloed hebben op de sociale competentie van kleuters, en of hier sekseverschillen in zijn tussen vaders en moeders. Aan de hand van vier onderzoeksvragen is geprobeerd een antwoord te krijgen op bovenstaande vraag.

Positieve discipline en sociale competentie van kleuters

Aan de hand van de literatuur is de hypothese opgesteld dat positieve discipline, zowel inductie als bekrachtiging, van ouders positief samenhangt met de sociale competentie van de kleuter (Hoffman, 2000; Knafo & Plomin, 2006; Paulussen-Hoogeboom et al., 2007; Ramaswamy & Bergin, 2009). Deze hypothese is deels bevestigd door het huidig onderzoek. Zo is uit het onderzoek gebleken dat positieve discipline van moeder, zowel inductie als bekrachtiging, significant positief samenhangt met sociale competentie van kleuters. Bij vader is alleen voor inductie een significante samenhang aangetoond in huidig onderzoek.

Uit het onderzoek is gebleken dat bekrachtiging van vader, tegen verwachting in, niet significant samenhangt met de sociale competentie van kleuters. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat het merendeel van de moeders en vaders in de steekproef aangeven dat de moeder de grootste rol van de opvoeding op zich neemt. Door de grote rol van moeder is de mogelijkheid voor haar groter om kinderen te disciplineren (Lee, Kim, Taylor, & Perron, 2011). Vaders zijn zich daarnaast vaak minder bewust van de

prosociale activiteiten van hun kind (Grusec, Davidov, & Lundell, 2002). Dit geeft hen dan ook minder de gelegenheid om sociaal gedrag van de kleuter positief te bekrachtigen.

Negatieve controle en sociale competentie van kleuters

De verwachting was dat kinderen die te maken hebben met fysiek straffen in hun opvoeding een lagere sociale competentie hebben dan gemiddelde kinderen (Scott et al., 2014; Ölçer & Aytar, 2014). Uit de resultaten in het huidige onderzoek is naar voren gekomen dat bij vaders een significant effect geconstateerd kon worden. Dit betekent dat een strenge en harde opvoedingsstijl van vader een negatieve invloed heeft op de sociale competentie van de kleuter. Bij moeders is echter gebleken dat negatieve controle geen significant effect heeft op de sociale competentie van kleuters.

Een mogelijke verklaring voor de niet gevonden samenhang tussen negatieve controle van moeder en de sociale competentie van kleuters kan gevonden worden in de beleving van moeders in een gezin. Moeders zijn namelijk sneller geneigd een positieve indruk te geven van opvoedgedrag (Bögels & Melick, 2004). Hierdoor is het mogelijk dat moeders in de vragenlijst ook het aspect negatieve controle onder gerapporteerd hebben, waardoor er deels een vertekend beeld is ontstaan.

Psychologische controle en sociale competentie van kleuters

Op basis van de beschikbare onderzoeken naar psychologisch controlerend opvoedgedrag werd verwacht dat psychologische controle nadelig zou zijn voor de sociale competentie. In dit onderzoek is deze verwachte invloed niet gevonden. Meer specifiek is er geen significante invloed gevonden van psychologische controle van zowel vaders als moeders op de sociale competentie van kleuters. De sociale competentie van kleuters wordt dus niet significant beïnvloedt door gedragingen van ouders als schuld inductie, het uiten van harde kritiek, het wegnemen of onthouden van liefde en het begrenzen van onafhankelijke expressie. Er dient opgemerkt te worden dat dit het eerste onderzoek is dat het directe verband tussen psychologische controle en sociale competentie toetst. Doordat de hypothese niet gebaseerd kon worden op resultaten van eerder onderzoek, waren alle resultaten in dit onderzoek in zekere zin nog onverwacht geweest. Om de resultaten van dit onderzoek te ondersteunen dan wel te weerleggen, is meer onderzoek naar dit verband noodzakelijk.

Bestaand onderzoek naar psychologische controle richt zich voornamelijk op adolescenten. Wellicht nemen onderzoekers aan dat jongere kinderen nog niet ver genoeg zijn in de cognitieve en emotionele ontwikkeling om psychologische controle te begrijpen. Uit onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat jonge kinderen emoties als schuld en schaamte nog niet altijd begrijpen en uiten (Berti, Garattoni, & Venturini, 2000). Schuld inducerend gedrag van de ouders zou dan nog geen effect hebben op jongere kinderen. Dit zou een verklaring kunnen bieden voor het gegeven dat in het huidige onderzoek

geen effect van psychologische controle op kleuters is gevonden. Vervolgonderzoek onder oudere leeftijdsgroepen kan wellicht tot andere resultaten komen die het verband wel ondersteunen.

Moderatie door sekse ouder

In eerder onderzoek is de variabele sekse van ouders niet als moderator meegenomen in de samenhang tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie. Een verwachting voor het huidige onderzoek kon dus niet uit eerder onderzoek worden opgesteld. Uit de resultaten van dit onderzoek kan geconcludeerd worden dat het effect van positieve discipline, negatieve controle en psychologische controle en sociale competentie op kleuters hetzelfde is voor vaders als voor moeders.

Hoewel de conclusie getrokken kan worden dat er waarschijnlijk verschil is in opvoedgedrag van vader en moeder (Conrade & Ho, 2001; Knight et al., 2000; McKinney & Renk, 2007; Simons & Conger, 2007), lijken de resultaten in huidig onderzoek erop te wijzen dat kinderen opvoedgedrag van vader en moeder niet verschillend waarderen. Met andere woorden, voor kinderen hoeft het wellicht niet uit te maken of vader bijvoorbeeld zijn stem verheft, of dat moeder dit doet. Echter, deze verklaring zou getoetst moeten worden in aanvullende studies waarin onderzocht wordt of kinderen opvoedgedrag van ouders verschillend waarderen.

Het huidige onderzoek kent een aantal beperkingen. Zo is er bijvoorbeeld enkel gebruik gemaakt van zelfrapportage van ouders, wat mogelijk zorgt voor een subjectieve weergave van het eigen opvoedgedrag en de sociale competentie van hun eigen kind. Vervolgonderzoek zou daarom meer verschillende metingen kunnen doen, zoals observaties van kinderen en afname van vragenlijsten onder leerkrachten. Daarnaast is er slechts één meetmoment geweest. Hierdoor is geen informatie verkregen over de invloed van opvoedgedrag op de sociale competentie over de tijd heen. Echter, het ontwikkelen van sociale competenties is een voortdurend proces dat lastig in één momentopname te onderzoeken is. Een longitudinaal design zou de ontwikkeling van de concepten over de tijd in beeld kunnen brengen. Ten derde kunnen vraagtekens gesteld worden bij de generaliseerbaarheid van dit onderzoek. De steekproef is namelijk niet a-select getrokken en bijna alle respondenten hebben een Nederlandse nationaliteit. Het generaliseren van de resultaten naar populaties met andere nationaliteiten kan niet zonder meer worden gedaan. Opvoedgedrag en sociale competenties zijn immers culturele begrippen die per land/cultuur verschillen door een ander referentiekader. Daarnaast dient in vervolgonderzoek rekening gehouden te worden met de conceptualisering en operationalisering van de constructen om eenduidigheid van begrippen in onderzoek te bevorderen. In het huidig onderzoek is namelijk gebleken dat diverse onderzoeken geen eenduidige definitie hanteren van sociale competentie.

Dit onderzoek heeft ook sterke kanten. Zo is er gebruik gemaakt van een grote steekproef, wat zorgt voor voldoende representativiteit van de populatie. Een ander sterk punt is de anonimiteit die bij het invullen van de vragenlijsten gewaarborgd is en de hoge betrouwbaarheid van de vragenlijsten. De anonimiteit kan de betrouwbaarheid van de data verhogen, doordat participanten hierdoor eerder geneigd zijn eerlijke antwoorden te geven. Hierbij is het ethisch aspect ook voldoende bewaakt. Participanten zijn mondeling en schriftelijk geïnformeerd over de opzet van het onderzoek en namen deel op basis van vrijwilligheid. Ook was het voor ouders ten allen tijden mogelijk te stoppen met het invullen van de vragenlijst. Het huidige onderzoek is daarnaast het eerste onderzoek dat zich richt op het specifieke verband tussen controlerend opvoedgedrag en de sociale competentie bij kleuters. Ook door het modererende effect van sekse van ouders te toetsen heeft het huidige onderzoek nieuwe, waardevolle informatie opgeleverd.

Onderzoek dat zich in de toekomst richt op het verband tussen controlerend opvoedgedrag en sociale competentie zouden dus meer verschillende metingen moeten doen op meerdere meetmomenten, definities conceptualiseren en een grotere variatie in etniciteit van participanten hebben. Door bovenstaande aanbevelingen mee te nemen in vervolgonderzoek kan er beter in kaart worden gebracht wat de relatie is tussen de diverse aspecten van controlerend opvoedgedrag en de sociale competentie van kleuters.

Er kan geconcludeerd worden dat diverse aspecten van ouderlijke controle, namelijk inductie van vader en moeder, bekrachtiging van moeder en negatieve controle van vader significant samenhangen met de sociale competentie van kleuters. Sekse van de ouder is hierin geen significante moderator. Uit huidig onderzoek blijkt dus dat opvoedgedrag niet alleen invloed heeft op probleemgedrag, maar ook op de sociale competentie van kleuters.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat de beperkte hoeveelheid onderzoeken naar dit verband de relevantie van dit onderzoek onderstreept. Naast het aanvullen van wetenschappelijke kennis is het in de pedagogische praktijk zinvol om kennis te hebben over invloeden van ouders op de sociale competentie van kleuters. De kennis kan bijvoorbeeld gebruikt worden in interventies ter bevordering van de sociale competentie. Het bevorderen van de sociale competentie is namelijk van steeds groter belang in een wereld waarin sociale competenties een belangrijke rol spelen in het dagelijks functioneren.

Literatuur

- Albrecht, A. K., Galambos, N. L., & Jansson, S. M. (2007). Adolescents' internalizing and aggressive behaviors and perceptions of parents' psychological control: A panel study examining direction of effects. *Journal of Youth and Adolescence, 36*, 673-684. doi:10.1007/s10964-007-9191-5
- Anthony, L. G., Anthony, B. J., Glanville, D. N., Naiman, D. Q., Waanders, C., & Shaffer, S. (2005). The relationships between parenting stress, parenting behaviour and preschoolers' social competence and behaviour problems in the classroom. *Infant and Child Development, 14*, 133-154. doi:10.1002/icd.385
- Bean, R. A., Bush, K. R., McKenry, P. C., & Wilson, S. M. (2003). The impact of parental support, behavioral control, and psychological control on the academic achievement and self-esteem of African American and European American adolescents. *Journal of Adolescent Research, 18*, 523-541. doi:10.1177/0743558403255070
- Berti, A. E., Garattoni, C., & Venturini, B. (2000). The understanding of sadness, guilt, and shame in 5-, 7-, and 9-year-old children. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs, 126*, 293-318. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10950199>
- Blandon, A. Y., Calkins, S. D., & Keane, S. P. (2010). Predicting emotional and social competence during early childhood from toddler risk and maternal behavior. *Development and Psychopathology, 22*, 119-132. doi:10.1017/S0954579409990307
- Bögels, S., & Phares, V. (2008). Fathers' role in the etiology, prevention and treatment of child anxiety: A review and new model. *Clinical Psychology Review, 28*, 539-558. doi:10.1016/j.cpr.2007.07.011
- Bögels, S. M., & Van Melick, M. (2004). The relationship between child-report, parent self-report, and parent report of perceived parental rearing behaviors and anxiety in children and parents. *Department of Medical, Clinical and Experimental Psychology, 37*, 1583-1596. doi:10.1016/j.paid.2004.02.014
- Bronte-Tinkew, J., Moore, K. A., & Carrano, J. (2006). The father-child relationship, parenting styles, and adolescent risk behaviors in intact families. *Journal of Family Issues, 27*, 850-881. doi:10.1177/0192513X05285296
- Campbell, S. B. (2006). Maladjustment in preschool children: A developmental psychopathology perspective. In K. McCartney & D. Philips (Eds.), *Blackwell handbook of early childhood development* (pp. 358-377). Malden, MA: Blackwell.
- Chaplin, T. M., Cole, P. M., & Zahn-Waxler, C. (2005). Parental socialization of emotion expression: Gender differences and relations to child adjustment. *The American Psychological Association, 5*, 80-88. doi:10.1037/1528-3542.5.1.80

- Conrade, G., & Ho, R. (2001). Differential parenting styles for fathers and mothers: Differential treatment for sons and daughters. *Australian Journal of Psychology, 53*, 29-35. doi:10.1080/00049530108255119
- Craig, L. (2006). Does father care mean fathers share? A comparison of how mothers and fathers in intact families spend time with children. *Gender & Society, 20*, 259-281. doi:10.1177/0891243205285212
- Darling, N., & Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin, 113*, 487-496. doi:0033-2909/93/53.00
- Denham, S. A., Blair, K. A., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development, 74*, 238-256. doi:10.1111/1467-8624.00533
- Douglas, E. M., & Straus, M. A. (2006). Assault and injury of dating partners by university students in 19 countries and its relation to corporal punishment experienced as a child. *European Journal of Criminology, 3*, 293-318. doi:10.1177/1477370806065584
- Gaertner, A. E., Rathert, J. L., Fite, P. J., Vitulano, M., Wynn, P. T., & Harber, J. (2010). Sources of parental knowledge as moderators of the relation between parental psychological control and relational and physical/verbal aggression. *Journal of Child and Family Studies, 19*, 607-616. doi:10.1007/s10826-009-9345-z
- Grusec, J. E., Davidov, M., & Lundell, L. (2002). Prosocial and helping behavior. In P. K. Smith & C. H. Craig (Eds.), *Blackwell handbook of childhood social development* (pp. 457-474). Malden, MA: Blackwell.
- Hoffman, M. L. (2000). *Empathy and moral development: Implications for caring and justice*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Johnson, C., Ironsmith, M., Snow, C. W., & Poteat, G. M. (2000). Peer acceptance and social adjustment in preschool and kindergarten. *Early Childhood Education Journal, 27*, 207-212. doi:10.1023/B:ECEJ.0000003356.30481.7a
- Kakihara, F., Tilton-Weaver, L., Kerr, M., & Stattin, H. (2010). The relationship of parental control to youth adjustment: Do youths' feelings about their parents play a role? *Journal of Youth and Adolescence, 39*, 1442-1456. doi:10.1007/s10964-009-9479-8
- Karavasilis, L., Doyle, A. B., & Markiewicz, D. (2003). Associations between parenting style and attachment to mother in middle childhood and adolescence. *International Journal of Behavioral Development, 27*, 153-164. doi:10.1080/0165 0250244000155

- Kavčič, T., Podlesek, A., & Zupančič, M. (2012). The role of early childhood personality in the developmental course of social adjustment. *International Journal of Behavioral Development, 36*, 215-225. doi:10.1177/0165025412439183
- Kiff, C. J., Lengua, L. J., & Zalewski, M. (2011). Nature and nurturing: Parenting in the context of child temperament. *Clinical Child and Family Psychology Review, 14*, 251-301. doi:10.1007/s10567-011-0093-4
- Kim, Y. I., & Wilcox, W. B. (2014). Religious identity, religious attendance, and parental control. *Review of Religious Research, 56*, 555-580. doi:10.1007/s13644-014-0167-0
- Knafo, A., & Plomin, R. (2006). Parental discipline and affection and children's prosocial behavior: Genetic and environmental links. *Journal of Personality and Social Psychology, 90*, 147-164. doi:10.1037/0022-3514.90.1.147
- Knight, K. H., Elfenbein, M. H., Capozzi, L., Eason, H. A., Bernardo, M. F., & Ferus, K. S. (2000). Relationship of connected and separate knowing to parental style and birth order. *Sex Roles, 43*, 229-240. doi:0360-0025/00/0800-0229\$18.00/0
- Kotler, J. C., & McMahon, R. J. (2002). Differentiating anxious, aggressive, and socially competent preschool children: Validation of the Social Competence and Behavior Evaluation-30 (parent version). *Behavior Research and Therapy, 40*, 947-959. doi:10.1016/S0005-7967%2801%2900097-3
- Kowal, A. K., Krull, J. L., & Kramer, L. (2004). How the differential treatment of siblings is linked with parent-child relationship quality. *Journal of Family Psychology, 18*, 658-665. doi:10.1037/0893-3200.18.4.658
- LaFreniere, P. J., & Dumas, J. E. (1996). Social competence and behavior evaluation in children ages 3 to 6 years: The short form (SCBE-30). *Psychological Assessment, 8*, 369-377. doi:10.1037/1040-3590.8.4.369
- Larson, J. J., Whitton, S. W., Hauser, S. T., & Allen, J. P. (2007). Being close and being social: Peer ratings of distinct aspects of young adult social competence. *Journal of Personality Assessment, 89*, 136-148. doi:10.1080/00223890701468501
- Lee, S. J., Altschul, I., & Gershoff, E. T. (2014). Wait until your father gets home? Mother's and fathers' spanking and development of child aggression. *Children and Youth Services Review, 52*, 158-166. doi:10.1016/j.childyouth.2014.11.006
- Lee, S. J., Kim, J., Taylor, C. A., & Perron, B. E. (2011). Profiles of disciplinary behaviors among biological fathers. *Child Maltreatment, 16*, 51-62. doi:10.1177/1077559510385841
- Lewis, C., & Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education, 19*, 211-228. doi:10.1007/BF03173485

- Lindsey, E. W., & Colwell, M. J. (2003). Preschoolers' emotional competence: Links to pretend and physical play. *Child Study Journal*, 33, 39-52. Retrieved from <http://psycnet.apa.org/psycinfo/2003-08913-003>
- Loukas, A., Paulos, S. K., & Robinson, S. (2005). Early adolescent social and overt aggression: Examining the roles of social anxiety and maternal psychological control. *Journal of Youth and Adolescence*, 34, 335-345. doi:10.1007/s10964005-5757-2
- Mahoney, A., Donnelly, W. O., Lewis, T., & Maynard, C. (2000). Mother and father self-reports of corporal punishment and severe physical aggression toward clinic-referred youth. *Journal of Clinical Child Psychology*, 29, 266-281. doi:10.1207/S15374424jccp2902_12
- Malone Jr, J. C., & Cruchon, N. M. (2001). Radical behaviorism and the rest of psychology: A review/précis of skinner's "about behaviorism". *Behavior and Philosophy*, 29, 31-57. Retrieved from http://www.jstor.org.proxy.library.uu.nl/stable/27759415?seq=1#page_scan_tab_contents
- McCabe, P. C., & Altamura, M. (2011). Empirically valid strategies to improve social and emotional competence of preschool children. *Psychology in the Schools*, 48, 513-540. doi:10.1002/pits.20570
- McKinney, C., & Renk, R. (2007). Differential parenting between mothers and fathers: Implications for late adolescents. *Journal of Family Issues*, 4, 1-22. doi:10.1177/0192513X07311222
- Murray, K. W., Dwyer, K. M., Rubin, K. H., Knighton-Wisor, S., & Booth-LaForce, C. B. (2014). Parent child relationships, parental psychological control, and aggression: Maternal and paternal relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1361-1373. doi:10.1007/s10964-013-0019-1
- Nanda, M. M., Kotchick, B. A., & Grover, R. L. (2011). Parental psychological control and childhood anxiety: The mediating role of perceived lack of control. *Journal of Child and Family Studies*, 21, 637-645. doi:10.1007/s10826-011-9516-6
- Nelson, D. A., & Crick, N. R. (2002). Parental psychological control: Implications for childhood physical and relational aggression. In B.K. Barber (Ed.), *Intrusive parenting: How psychological control affects children and adolescents* (pp. 161-189). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Neuman, W. I. (2014). *Understanding research*. Amsterdam: Pearson Education, Inc.
- Ölçer, S., & Aytar, A. G. (2014). A comparative study into social skills of five-six year old children and parental behaviors. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 141, 976-995. doi:10.1016/j.sbspro.2014.05.167

- Paulussen-Hoogeboom, M. C., Stams, G. J. J., Hermanns, J. M. A., & Peetsma, T. T. D. (2007). Child negative emotionality and parenting from infancy to preschool: A meta-analytic review. *Developmental Psychology, 43*, 438. doi:10.1037/0012-1649.43.2.438
- Paulussen- Hoogeboom, M. C., Stams, G. J. J., Hermanns J. M. A., Peetsma, T. T. D., & Wittenboer van den, G. L. H. (2008). Parenting style as mediator between children's negative emotionality and problematic behavior in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology, 169*, 206-226. doi:10.3200/GNTP.169.3.09-226
- Phalet, K., & Schönflug, U. (2001). Intergenerational transmission of collectivism and achievement values in two acculturation contexts: The case of Turkish families in Germany and Turkish and Moroccan families in the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 32*, 186-201. doi:10.1177/0022022101032002006
- Penner, L. A., Dovidio, J. F., Piliavin, J. A., & Schroeder, D. A. (2005). Prosocial behavior: Multilevel perspectives. *Annue Revue Psychology, 56*, 365-392. doi:10.1146/annurev.psych.56.091103.070141
- Ramaswamy, V., & Bergin, C. (2009). Do reinforcement and induction increase prosocial behavior? Results of a teacher-based intervention in preschools. *Journal of Research in Childhood Education, 23*, 527-538. doi:10.1080/02568540909594679
- Recchia, H. E., & Howe, N. (2009). Associations between social understanding, sibling relationships quality, and siblings' conflict strategies and outcomes. *Child Development, 80*, 1564-1578. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01351.x
- Rimm-Kaufman, S. E., & Pianta, R. C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: A theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied Developmental Psychology, 21*, 491-511. doi:10.1016/S01933973(00)00051-4
- Risch, S. C., Jodl, K. M., & Eccles, J. S. (2004). Role of the father-adolescent relationship in shaping adolescents' attitudes toward divorce. *Journal of Marriage and Family, 66*, 46-58. doi:10.1111/j.1741-3737.2004.00004.x
- Straus, M. A., & Stewart, J. H. (1999). Corporal punishment by American parents: National data on prevalence, chronicity, severity, and duration, in relation to child and family characteristics. *Clinical Child and Family Psychology Review, 2*, 55-70. doi:10.1023/A:1021891529770
- Scott, S., Lewsey, J., Thompson, L., & Wilson, P. (2014). Early parental physical punishment and emotional and behavioural outcomes in preschool children. *Child: Care, Health and Development, 40*, 337-345. doi:10.1111/cch.12061
- Seydlitz, R. (1991). The effects of age and gender on parental control and delinquency. *Youth and Society, 23*, 175-201. doi:10.1177/0044118X91023002002

- Silk, J. S., Morris, A. S., Kanaya, T., & Steinberg, L. (2003). Psychological control and autonomy granting: Opposite ends of a continuum or distinct constructs? *Journal of Research on Adolescence, 13*, 113-128. doi:10.1111/15327795.1301004
- Simons, L. G., & Conger, R. D. (2007). Differences in parenting to a typology of family parenting styles and adolescent outcomes. *Journal of Family Issues, 28*, 212-241. doi:10.1177/0192513X06294593
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Luyten, P., Duriez, B., & Goossens, L. (2005). Maladaptive perfectionistic self-representations: The mediational link between psychological control and adjustment. *Personality and Individual Differences, 38*, 487-498. doi:10.1016/j.paid.2004.05.008
- Soenens, B., Vansteenkiste, M., Goossens, L., Duriez, B., & Niemiec, C. P. (2008). The intervening role of relational aggression between psychological control and friendship quality. *Social Development, 17*, 661-681. doi:10.1111/j.1467-9507.2007.00454.x
- Someya, T., Uehara, T., Kadowaki, M., Tang, S. W., & Takahashi, S. (2000) Effects of gender difference and birth order on perceived parenting styles, measured by the EMBU scale, in Japanese two-sibling subjects. *Psychiatry and Clinical Neurosciences, 54*, 77-81. doi:10.1046/j.1440-1819.2000.00640.x
- Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development, 71*, 1072-1085. doi:10.1111/1467-8624.00210
- Stright, A. D., Gallagher, K. C., & Kelley, K. (2008). Infant temperament moderates relations between maternal parenting in early childhood and children's adjustment in first grade. *Child Development, 79*, 186-200. doi:10.1111/j.14678624.2007.01119.x
- Tuggle, F. J., Kerpelman, J. L., & Pittman, J. F. (2014). Parental support, psychological control, and early adolescents' relationships with friends and dating partners. *Family Relations, 63*, 496-512. doi:10.1111/fare.12080
- Vaughn, B. E., Shin, N., Kim, M., Coppola, G., Krzysik, L., Santos, A. J., ... & Korth, B. (2009). Hierarchical models of social competence in preschool children: A multisite, multinational study. *Child Development, 80*, 1775-1796. doi:10.1111/j.1467-8624.2009.01367.x
- Verhoeven, M., Bögels, S. M., & van der Bruggen, C. C. (2012). Unique roles of mothering and fathering in child anxiety: Moderation by child's age and gender. *Journal of Child and Family Studies, 21*, 331-343. doi:10.1007/s10826-011-9483-y

- Verhoeven, M., Van Baar, A., Deković, M., & Bodden, D. (2010a). *The development of a Comprehensive Early Childhood Parenting Questionnaire (CECPAQ)*. Unpublished manuscript
- Verhoeven, M., Junger, M., van Aken, C., Dekovic, M., & van Aken, M. A. G. (2007). Parenting during toddlerhood: Contributions of parental, contextual, and child characteristics. *Journal of Family Issues*, *28*, 1663-1691. doi:10.1177/0192513 X07302098
- Verhoeven, M., Junger, M., van Aken, C., Deković, M., & van Aken, M. A. (2010b). Parenting and children's externalizing behavior: Bidirectionality during toddlerhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, *31*, 93-105. doi:10.1016/j.appdev.2009.09.002
- Walraven, M., Oomen, C., Klein, T., & Appelhof, P. (2006). *Sociale competentie en participatie in beeld. Een begrippen en analysekader*. Utrecht: Oberon, Onderzoek & advies.
- Wissink, I. B., Dekovic, M., & Meijer, A. M. (2006). Parenting behavior, quality of the parent-adolescent relationship, and adolescent functioning in four ethnic groups. *The Journal of Early Adolescence*, *26*, 133-159. doi:10.1177/0272431605285718
- Yeung, W. J., Sandberg, J. F., Davis-Kean, P. E., & Hofferth, S. L. (2001). Children's time with fathers in intact families. *Journal of Marriage and Family*, *63*, 136-154. doi:10.1111/j.1741-3737.2001.00136.x